

Aki Blomqvist – Tero Malmivaara

OSAKEYHTIÖN VAROJENJAKO JA VEROTUS

Talentum Pro
Helsinki 2016

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2330-7
ISBN 978-952-14-2886-9 (verkkokirja)

Taitto: Notepad
Kansi: Sirpa Puntti

BALTO, print, Liettu 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	11
2	Varojen jakaminen – yhtiö- ja vero-oikeudellinen sääntely	13
3	Varojen jakamista ohjaavat yhtiöoikeudelliset periaatteet.....	16
	3.1 Yhtiöoikeudellisista periaatteista	16
	3.2 Voitontuottamistarkoitus.....	17
	3.3 Osakkeenomistajien rajoitettu vastuu	19
	3.4 Pääoman pysyvyys.....	21
	3.5 Yhdenvertaisuus.....	22
	3.6 Osakeyhtiön johdon huolellisuusvelvoite	24
4	Varojen jakamiseen liittyvät yleiset edellytykset ja perusteet.....	28
	4.1 Varojenjakoikielto ennen yhtiön rekisteröimistä	28
	4.2 Varojen jakamiseen käytettävissä olevat varat ja tilinpäätös.....	28
	4.2.1 Oma pääoma ja vapaa oma pääoma.....	28
	4.2.2 Jakokelpoinen vapaa oma pääoma	30
	4.2.3 Varojen jaon perusteena oleva tilinpäätös ...	31
	4.2.4 Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus ja varojen jakaminen.....	35
	4.3 Yhtiön maksukyky.....	41
	4.3.1 Maksukykyarviointi osana varojenjako-sääntelyä	41
	4.3.2 Maksukyky-sääntelyn asettamat edellytykset varojen jakamiselle.....	43

4.3.3	Maksukykyarvioinnin sisältö	44
4.3.4	Maksukykyarviointi ja taloudellinen informaatio	46
4.3.5	Vastuu maksukyvyyn arvioinnista	48
4.3.6	Maksukyvyyn arvioinnin ajankohta	49

5

	Osakeyhtiölain mukaiset varojenjakotavat ja niiden verotus.....	51
5.1	Osakeyhtiölain sallimat varojenjakotavat	51
5.2	Osingon jakaminen ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta	52
5.2.1	Päätöksenteko ja valtuutus	52
5.2.2	Päätöksen sisältö	54
5.2.3	Oikeus jaettuihin varoihin	54
5.2.4	Osingonjako muulla omaisuudella kuin rahalla	55
5.2.5	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto ja varojen jakaminen.....	56
5.2.6	Osingonjaon ja vapaan oman pääoman jakamisen verotus	61
5.2.6.1	Yleistä osingonjaon ja osinkotulon verotuksesta.....	61
5.2.6.2	Luonnollisen henkilön saama osinko listaamattomasta yhtiöstä....	62
5.2.6.3	Luonnollisen henkilön saama osinko julkisesti noteeratusta yhtiöstä.....	80
5.2.6.4	Osingonsaajana osakeyhtiö	83
5.2.6.5	Vapaan oman pääoman rahaston jakamisen verotus	86
5.3	Varojen jakaminen kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella.....	95
5.3.1	Yksimieliset osakkeenomistajat ja varojen jakaminen	95
5.3.2	Suosiva varojen jakaminen verotuksessa.....	96
5.4	Osakepääoman alentaminen	97
5.4.1	Osakepääoman alentamisen tarkoitus.....	97

5.4.2	Nimellisarvon merkitys.....	98
5.4.3	Ylikurssi- ja vararahasto.....	99
5.4.4	Päätöksenteko	99
5.4.5	Oikeus osakepääomaa alentamalla jaettuihin varoihin.....	101
5.4.6	Velkojiensuojamenettely ja varojenjakorajoitus osakepääomaa alennettaessa	101
5.4.7	Osakepääoman alentamista koskeva rekisteri-ilmoitus ja kuulutus.....	103
5.4.8	Ilmoitus tunnetuille velkojille	105
5.4.9	Velkojan vastustus.....	106
5.4.10	Osakepääoman alentamisen rekisteröiminen ja rekisteröimisen edellytykset	107
5.4.11	Osakepääoman ja muun sidotun oman pääoman alentamisen verotus.....	109
5.5	Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	110
5.5.1	Omien osakkeiden hankkimisen tarkoitus...	110
5.5.2	Omien osakkeiden hankkimisen ja lunastamisen määrittely	112
5.5.3	Omien osakkeiden hankkimista ja lunastamista koskevan sääntelyn soveltamisalan rajoitukset	112
5.5.4	Omien osakkeiden hankkimiseen ja lunastamiseen käytettävissä olevat varat	113
5.5.5	Omien osakkeiden hankkimisesta tai lunastamisesta päättäminen	114
5.5.6	Omien osakkeiden suunnattu hankkiminen	116
5.5.7	Menettelyvaihtoehdot omien osakkeiden suhteen.....	118
5.5.8	Omien osakkeiden hankkimisen ja lunastamisen verotus.....	119
5.5.8.1	Yleistä omien osakkeiden hankkimisen ja lunastamisen verotuksesta.....	119
5.5.8.2	Käypä arvo hankinta- ja lunastushinnan määrittämisessä.....	121

5.5.8.3	Substanssi- ja tuottoarvon määrittäminen	123
5.5.8.4	Peiteltyä osinkoa koskevan sääntelyn soveltaminen.....	125
5.6	Yhtiön purkamisen	134
5.6.1	Yhtiön purkamista ja purkautumista koskeva sääntely.....	134
5.6.2	Yhtiön selvitystilaan asettamista koskeva päätöksenteko	134
5.6.3	Selvitysmenettelyn alkaminen ja selvitysmiehen valinta	135
5.6.4	Julkinen haaste velkojille.....	136
5.6.5	Selvitysmenettelyn tarkoitus, selvitysmiehen tehtävät ja selvitystoimet.....	136
5.6.6	Jako-osuuden maksaminen.....	138
5.6.7	Lopputilitys.....	139
5.6.8	Yhtiön purkautuminen, ilmoitus purkautumisesta ja lopputilityksestä.....	140
5.6.9	Yhtiön purkamisen verotus.....	141
5.6.9.1	Purettavan yhtiön verotus.....	141
5.6.9.2	Purettavan yhtiön osakkeenomistajan verotus.....	143
5.6.9.3	Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovuttaminen	146
5.7	Lahjan antaminen ja verotus.....	153
6	Varojen jakamisen erityiskysymykset konsernissa.....	156
6.1	Väliosinko emoyhtiölle	156
6.2	Ennako-osinko	157
6.3	Konserniavustus	160
6.3.1	Konserniavustus yhtiöoikeudellisesta näkökulmasta.....	160
6.3.2	Konserniavustus verotuksessa.....	169
6.4	Menojen vähennysoikeuden rajoituksista – erityisesti korkovähennysrajoituksista	175

7	Liiketoimet ja -tapahtumat yhtiön ja sen lähipiirin välillä	180
	7.1 Lähipiiri	180
	7.2 Lähipiirilainoja ja -vakuuksia koskeva sääntely	182
	7.3 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot lähipiiriliiketoimista ja -vastuista	186
	7.4 Laiton lähipiirilaina tai -vakuus	189
	7.5 Siirtohinnoittelu	192
	7.5.1 Siirtohinnoittelun lähtökohdista	192
	7.5.2 Markkinaehtoisuuden määrittely	194
	7.5.3 Siirtohinnoittelun dokumentointivelvollisuus	197
8	Vähemmistön- ja velkojien suojaan liittyvät erityiset varojenjako säännökset..	200
	8.1 Vähemmistöosinko	200
	8.2 Omien osakkeiden hankinnan rahoittaminen	203
	8.3 Varojen jakaminen yrityssaneerausmenettelyn aikana	207
9	Laiton varojen jako	208
	9.1 Laittoman varojen jakamisen määrittely	208
	9.2 Laitonta varojen jakamista koskevaa oikeuskäytäntöä	211
	9.3 Laittoman varojen jakamisen seuraamukset	217
	9.3.1 Varojen jakamisesta vastuulliset tahot ja seuraamukset	217
	9.3.2 Palautusvelvollisuus	218
	9.3.3 Vahingonkorvausvastuu	219
	9.3.4 Rikosoikeudelliset seuraamukset	221
	9.3.5 Laiton varojen jako verotuksessa	225

10	Peitelty osinko.....	226
	10.1 Peitellyn osingon määritelmä	226
	10.2 Peitellyn osingon antajat	228
	10.3 Peitellyn osingon saajat	233
	10.4 Peitellyn osingon muodot	239
	10.4.1 Palkanmaksuun liittyvä peitelty osinko	240
	10.4.2 Osakaslainat	247
	10.4.3 Eräät muut yhtiön ja osakkeenomistajan väliset suoritukset ja järjestelyt.....	250
	10.5 Peitellyn osingon veroseuraamukset	254
	10.5.1 Verotuksen kohdentaminen	254
	10.5.2 Verotuksen oikaiseminen peitellyn osingon perusteella.....	255
	10.5.2.1 Osakkeenomistajan verotuksen oikaiseminen	255
	10.5.2.2 Yhtiön verotuksen oikaiseminen	258
	10.5.3 Veronkorotus	261
	10.5.4 Veronlisäys ja viivekorko.....	263
	10.6 Eräitä peiteltyyn osinkoon liittyviä erityiskysymyksiä.....	264
	10.6.1 Arvioverotus ja peitelty osinko	264
	10.6.2 Saadun edun palauttaminen ja palautusyritykset.....	265
	10.6.3 Yhtiön antama uusi veroilmoitus	266
11	Varojen jakaminen ja ennakkoratkaisumenettely	268
	11.1 Yleistä	268
	11.2 Verohallinnon antama ennakkoratkaisupäätös.....	269
	11.3 Keskusverolautakunnan antama ennakkoratkaisu.....	273
	Kirjallisuus ja artikkelit.....	275
	Virallislähteet	276
	Oikeustapaushakemisto.....	277
	Asiasanahakemisto	279